

Leitourgia

Intervju med Jan Terje Christoffersen, leder for Leitourgia 2018

- Hva er Leitourgia?

Leitourgia er et nordisk liturgisk nettverk som samler både akademikere og praktikere. Nettopp denne koplingen syns jeg gir en ekstra gevinst ved å delta på Leitourgias årskonferanser. Nettverket ble etablert i Oskarshamn i Sverige i 2005, på en tid da flere av de nordiske kirkene på ulikt vis var inne i en i reform av sine gudstjenesteordninger, blant annet Den norske kirke. Fellesskapet ble etablert med forbilde i The North American Academy of Liturgy (NAAL) med støtte fra Gordon Lathrop og Gail Ramshaw.

I likhet med det europeisk etablerte Societas Liturgica, representerer NAAL og Leitourgia impulsene fra den liturgiske bevegelse. Dette innebærer en dobbel bevegelse; både en søken bakover mot liturgiens rike historiske kilder, samtidig en økt bevissthet om de kontekstuelle betingelsene gudstjenestelivet virker innenfor.

På de siste konferansene har gudstjenestelivets betydning og plass i et flerreligiøst samfunn blitt viet særlig oppmerksomhet. Som institusjon er Leitourgia grunnleggende økumenisk, selv om majoriteten av deltakerne kommer fra de nordiske folkekirkene.

Selv har jeg deltatt årlig siden 2011 og syns det den gang var lett å komme som praktiker og ubeskrevet blad inn i fellesskapet. Det var også viktig for meg som liturgikk lærer på MF å ha et nettverk av mennesker som jeg kunne være i dialog med. Som et nordisk fellesskap går Leitourgia litt utenpå de klassiske posisjonene i norsk kirkeliv, og det opplever jeg befriende.

- Hvordan arbeider nettverket?

Leitourgia er et medlemsbasert nettverk som møtes til årskonferanse i november hvert år. Konferansen går over fire dager i en av ukene etter Allehelgen. I år var altså samlingen i min hjemby, Tønsberg.

På konferansene spisses det faglige på forelesninger og ulike seminarer. Det er seminargrupper for henholdsvis liturgisk teologi, rite og teologi, for musikk og teologi, for kropp og bevegelse og for arkitektur og utsmykking av kirker. Gruppene er ulike i størrelse og velger selv sin arbeidsform. Noen legger frem egne forskningsbidrag, andre leser en felles bok, synger, danser eller drar på ekskursjon.

Utover dette står naturligvis gudstjenester og tidebønner sentralt. Ulike konserter, teateroppsetninger og utstillinger inngår slik gjerne i konferanseprogrammet.

- Hva var temaet for årets konferanse?

Det var hyggelig for meg å invitere Leitourgia til Tønsberg, byen som gjerne kapper med Trondheim om å være Norges eldste by. I år har det i Tønsberg vært lokale markeringer av at Hellig Olav i 1018 bodde i byen, altså for tusen år siden. Han holdt for øvrig på å ende sitt liv der. I tillegg hadde Snorre Sturlasson i 1218 et lengre opphold i Tønsberg i opptakten til sitt arbeid med sagaene. Snorre bodde trolig på Olavsklosteret ved porten inn til byen.

Tønsbergs betydning som kirkeby og pilegrimsmål i høymiddelalderen, dannet utgangspunktet for konferansens tema: "Liturgisk pilegrimsreise – rotfestet og i bevegelse". I Tønsberg, som mange andre steder i Norge og Norden, må du grave litt for

å få tak i betydningen som disse første kristningsårene representerer. Like fullt har denne tiden formet oss fram til denne dag.

Samtidig er de kulturelle betingelsene som kirken lever under i rask endring. De nordiske folkekirkene reorganiserer seg. Oppslutningen daler. Mangfoldet av trosretninger øker stadig, og flere og flere velger å stå utenfor all organisert trosutøvelse. Pilegrimens evne til å være dypt forankret og i bevegelse på samme tid, ønsket vi å holde fram som modell for å være kirke i vår tid. De som vet hvor de kommer fra, finner kanskje også lettere veien i nye landskaper.

- Hvordan kom forholdet mellom rotfeste og bevegelse til syne i programmet?

Konferansen ble innledet med en folketonemesse komponert av domkantor Arne Rodvelt Olsen. Her slo konferansen bokstavelig talt an strengene med musikk rotfestet i det norske og nordiske folketyper.

Åpningsgudstjenesten ledet naturlig over i et åpningsforedrag ved historieprofessor Bjørn Bandlien som viste hvorfor det gir mening å beskrive Tønsberg som et «Jerusalem ved Verdens ende».

De følgende foredragene pendlet mellom det historiske og det aktuelle. Ida Marie Høeg og Anne Hege Grung ga oss innblikk i deres forskning rundt interreligiøsitet blant annet med utgangspunkt i begravelsene etter 22. juli-massakren. Joar Haga spilte vår tids trosforestillinger med barokkens, mens Jan-Olav Henriksen oppsummerte med å drøfte kirkens og liturgiens plass i det multikulturelle samfunnet.

Også kulturprogrammet pendlet mellom disse ytterpunktene. Vi besøkte Olsen Nauen klokkestøperi hvor tusenårige kunster ble benyttet til å støpe klokke til Porsgrunn nye kirke.

Stella Polaris ga oss «Engler på tvers»; et middelalderinspirert teater med innvandrere og flykninger som spilte ut sine egne dramatiske historier. Tønsberg middelalderfestival og Litteraturuke i Vestfold sørget også for spenn i programmet.

Det hele munnet ut i en nyskrevet pilegrimsmesse hvor Hildegard von Bingens musikk møtte rootsbasert gospel i Ry Cooders tapning. Det speilet en kirke i bevegelse.

- Hva tenker du som arrangør av årets konferanse? Noe spesielt du vil trekke fram?

Mange opplevde det nok særlig eksotisk å besøke landets eneste klokkestøperi som ligger 3 kilometer utenfor byen. Både støpingen og foredraget til kampanolog Henning Andersen ga ny forståelse av klokkenes betydning.

Selv var jeg nok ekstra svak for samspillet mellom domkantor Nina T Karlsen og musiker Anders Rønningen på den avsluttene pilegrimsmessen.

Som leder var jeg nok likevel mest glad for den gode mottakelsen deltakerne ga på programmet. Både styret og den lokale arbeidsgruppen gjorde en stor innsats, og det er hyggelig å være vertskap for gode gjester som selv har så mye å gi.

- Når og hvor er neste konferanse?

Stafettpinnen er gitt videre til Malmø. Med Lund like i nærheten, gir konferansen i Malmø noe av den samme kontrasten som vi arbeidet med under dagene i Tønsberg. Det er bare å sette av 5 – 8. november 2019.